

Een

September 1785

In het huis van mijnheer Jonas Hancock zijn de spantbenen baleinvormig als in een scheepsruim, de muren witgepleisterd en de wandlijsten van zwarte, hecht aaneengesloten latjes. De wind zingt door Union Street, regendruppels striemen het vensterraam en in zijn rekenkamer buigt de heer Hancock zich naar voren, steunt met zijn ellebogen op het bureaublad en laat zijn voorhoofd op zijn handen rusten. Als hij over zijn schedel wrijft en het stugge plukje haar voelt dat de barbier heeft overgeslagen, peinst hij daar met enige nieuwsgierigheid over, zonder ergernis. Mijnheer Hancock bekommert zich niet om zijn uiterlijk, behalve als hij zich in gezelschap bevindt.

Hij is een gedrongen heer van vijfenvestig, die doorgaans in kamgaren, fustein of laken gekleed gaat, eenvoudige stoffen zonder opsmuk die goed bij hem passen, bij zijn kalende schedel, bij de zilveren stoppels op zijn kaken, bij zijn ruwe, bevlekte vingertoppen. Hij is geen knappe man, dat is hij nooit geweest (als hij op zijn stoel zit, lijkt hij met zijn bolle buik en magere benen nog het meest op een rat op de uitkijk), maar zijn vlezige gezicht is aangenaam en zijn kleine, heldere ogen met de lichte wimpers blikken openhartig de wereld in. Een man als hij is bij uitstek geschikt voor zijn plek op de aarde: koopmanszoon van een koopmanszoon, een zoon van Deptford, die geen uiting mag

geven aan verbazing of verrukking over de uitzonderlijke koopwaar die hij in handen krijgt, hij mag slechts de waarde schatten, namen en nummers noteren en zorgen dat alles in de fonkelende, bruisende stad aan de overkant van de rivier terecht komt. De schepen die hij beheert – de Arend, de Calliope, de Lorenzo – steken keer op keer de wereldzeeën over maar hij, Jonas Hancock, de stilste aller mannen, gaat elke avond slapen in dezelfde kamer waarin hij voor het eerst ademhaalde.

Het licht in de rekenkamer geeft een melkachtig schijnsel af, als was het vol stormvlagen. De regen valt in sluiers neer. Mijnheer Hancocks grootboeken liggen opengeslagen voor hem. De cijfers en letters lijken als insecten over het papier te krioelen, maar hij kan zijn gedachten niet bij zijn werk houden en is dankbaar voor het geritsel bij de deur dat zijn aandacht opeist.

Ah, denkt mijnheer Hancock, daar zal je Henry hebben, maar als hij zich omdraait, ziet hij dat het de kat is. Ze staat bijna ondersteboven aan de voet van de trap, haar achterste steil omhoog en haar poten wijd uit elkaar op de onderste trede, terwijl ze met haar voorpoten een spartelende muis tegen de plankenvloer van de gang gedrukt houdt. Haar tanden glinsteren triomfantelijk in haar half opengesperde bekje, maar hij ziet haar denken over deze positie. Ze zal haar prooi moeten loslaten wil ze recht staan, mijmert hij.

‘Ksst!’ zegt mijnheer Hancock. ‘Scheer je weg.’ Maar ze neemt de muis tussen haar kaken en paradeert ermee door de gang. Ze bevindt zich nu buiten zijn blikveld, hij hoort alleen haar dansende pootjes en het doffe geplof als ze het lijfje van de muis keer op keer op de vloer laat vallen. Hij heeft haar dit spel vaker zien doen en de begeesterde kreet die dan diep uit haar keel komt, vindt hij akelig menselijk klinken.

Hoofdschuddend buigt hij zich weer over zijn bureau. Hij had durven zweren dat het Henry was die de trap af kwam. In zijn hoofd had hij het tafereel al uitgedacht: zijn lange tengere zoon, met de witte kniekousen en zijn bruine krullen, zou even blijven staan om hem toe te lachen in zijn kantoor, in een wolk van dansende, glanzende stofdeeltjes. De visioenen overkomen hem niet heel vaak, maar als ze komen, is hij er danig van overstuurd. Henry is immers al bij zijn geboorte gestorven.

Ofschoon mijnheer Hancock geen wankelmoedig mens is, heeft hij nooit de gedachte van zich af kunnen schudden dat zijn leven van de oorspronkelijke koers is geraakt op het moment dat zijn wederhelft haar hoofd op het kussen in het kraambed legde en haar laatste gekwelde adem uitblies. Het komt hem voor dat het leven dat hij eigenlijk had moeten leiden zich ergens in de nabijheid afspeelt, slechts door een zweem van ijle lucht en toeval van hem gescheiden en waar hij heel af en toe, alsof er even een gordijn opziffladdert, een glimp van kan opvangen. Zoals in het eerste jaar van zijn weduwnaarschap, toen hij tijdens een kaartavond iemands lichaamswarmte tegen zijn knie voelde drukken en hij onder de tafel keek in de blijde veronderstelling een mollig kindje aan zijn voeten te vinden, dat zich aan zijn stoel wilde ophijsen. Waarom moest hij met zoveel afschuw constateren dat het de linkerhand van Moll Rennie was die over zijn dijbeen kroop? Ook was hij een keer op de markt, waar zijn blik op een vrolijk gekleurde trommel viel en hij was al halverwege zijn huis toen hij besepte dat daar geen kind was om het speelgoed aan te geven. Inmiddels zijn er vijftien jaren verstreken, maar bij tijd en wijle hoort mijnheer Hancock een stem van de straat naar binnen drijven of hij voelt dat er aan zijn kleren wordt getrokken, en dan denkt hij onmiddellijk: Henry. Alsof hij al die tijd een zoon heeft gehad.

Hij wordt nimmer op die manier door zijn vrouw Mary bezocht, terwijl ze hem toch tot grote zegen is geweest. Ze was drieëndertig toen ze stierf, deze ingetogen vrouw die veel van deze wereld had gezien en amper voorbereid was op de volgende: het staat voor mijnheer Hancock vast waar zij naartoe is gegaan en de mogelijkheid dat hij zich daar ooit bij haar zal voegen, is voor hem genoeg. Hij betreurt wel hun kind, dat zo snel van het leven naar de dood moest overgaan en de ene vergetelheid verruilde voor de volgende, als iemand die in zijn slaap van zijn ene zij op de andere is gerold.

Boven hoort hij de stem van zijn zus Hester Lippard, die elke donderdag langskomt om in zijn kamers en kasten en kisten te snuffelen en zich altijd met veel misbaar uitlaat over wat ze aantreft. Een broer zonder eega is een hinderlijke erfenis, maar wel een die haar kinderen mettertijd tot profijt kan strekken: dat ze haar jongste dochter van school heeft gehaald en bij hem als huishoudster heeft geïnstalleerd, is het soort liefdadigheid waar op een gegeven moment een tegenprestatie voor wordt verwacht.

‘Kijk eens! Nu zit er schimmel in de lakens,’ hoort hij haar mopperen. ‘Als je ze volgens mijn instructies had opgeborgen... Heb je geen aantekeningen gemaakt?’

Er klinkt een zwak gemompel.

‘Geef eens antwoord. Ik doe dit niet voor mezelf, Susanna, dit is allemaal in je eigen belang.’

In de stilte ziet hij in gedachten Sukie met gebogen hoofd en brandende wangen voor haar staan.

‘Je bent eerder een lastpak dan dat ik iets aan je heb. Waar is dat rode garen? Zeg eens? Ben je het alweer kwijtgeraakt? En wie gaat er nu weer voor betalen? Wel?’

Hij krabt zich zuchtend. Waar is het levendige gezin om de kamers van dit huis te vullen, het huis dat zijn grootva-

der heeft gebouwd en dat door zijn vader is verfraaid? Er zijn alleen doden, mijmert hij. Hij voelt hun aanwezigheid in de spleten tussen de houten vloerplanken en in het harpstuk van de trap, in het galmen van de kerkklokken van de St. Paul's aan de voorkant en de St. Nicolas' aan de achterkant van het gebouw. De handen van de scheepstimmerlui leven door in de kromming van de spanten, die aan het ruim van een groot schip doen denken; in de lateien zijn vogels en bloemen, engelen en zwaarden uitgesneden – de vereeuwigde nagedachtenis van de arbeid en de visie van lang overleden mannen.

Er zijn hier geen kinderen om op hun beurt het houtsnijwerk te koesteren van de ambachtslieden te Deptford, wier vakmanschap nergens ter wereld wordt geëvenaard; ook zullen ze nooit aanschouwen hoe de schepen opgetuigd en beladen de dokken uit varen om gehavend en toegetakeld terug te keren. Net als Jonas Hancock zouden de telgen van Jonas Hancock weten hoe het is om iemands lot en kapitaal in een schip te laden en naar onbekende wateren af te reizen. Ze zouden weten dat een man die op zijn schip wacht, zoals mijnheer Hancock nu, overdag verstrooid is en 's nachts wakker ligt, dat hij ongedurig kan zijn en soms in zijn keel een bittere smaak voelt opkomen. Hij kan kortaangebonden doen tegen zijn gezin of juist overgevoelig zijn, en voorovergebogen aan zijn bureau keer op keer zijn berekeningen natellen. Op zijn nagels bijten.

Wat stelt al deze kennis voor als die tegelijk met Jonas Hancock teloor gaat? Welk goed dienen zijn vreugden en zijn zorgen als er niemand is om ze mee te delen; welk doel hebben zijn gezicht en zijn stem als ze uiteindelijk toch maar tot stof zullen wederkeren; welke waarde heeft zijn fortuin als het aan ranken groeit waar geen zonen zijn om het vanaf te plukken?

En toch is er soms nog iets meer.

*Alle reizen beginnen hetzelfde, met mannen die in
koffiehuizen bijeenkomen, en aan hun kin krabben, en
de risico's en plichten tegen elkaar afwegen.*

'Ik doe mee,' zegt de een,

'En ik,'

'En ik,'

*want in deze wereld bereik je niets alleen. Kies je lot en
leg bij in de pot. En om die reden doet een behoedzame
man geen zaken met dronkaards, lichtzinnigen, dieven
of degenen die God een reden geven tot straffe vergel-
ding. Je kiest je lot en je deelt in zijn zonde. En met welk
een gemak slaat een klein schip tegen de rotsen. Met
welk een gemak verdwijnt de lading vijf vadem diep in
de duisternis. Longen van zeelui worden gepekeld en
hun vingers gezouten; hun enige bescherming is in de
holte van Gods hand.*

*Wat zegt God tegen mijnheer Hancock? Waar is de Cal-
liope wier kapitein in achttien maanden geen bericht
heeft gestuurd? De zomer gaat voorbij. Het kwik daalt
met de dag. Als ze niet gauw terugkeert, keert ze nooit
weerom en kan hij de schuld toegeschoven krijgen. Wat
heeft hij misdaan om een dergelijke straf te verdienen?
Wie zal zijn lot met het zijne verbinden als ze vermoeden
dat hij onheil aantrekt?*

*Ergens keert het tij. Op de plek waar geen land in zicht
is, waar het van horizon tot horizon is overspannen met*

bewegend, glinsterend, bedrieglijk water, een golf zijn rug bolt en met een zucht opzijvalt, en zijn zilte fluistering naar het oor van mijnheer Hancock zendt.

Dit is een heel bijzondere reis, laat de fluistering weten, een vreemd fladderen in zijn hart.

Hierdoor zal alles veranderen.

En in dit stille huis krijgt deze kwijnende man, met zijn voorhoofd steunend in zijn handen, plotsklaps een voorgevoel dat hem met kinderlijke blijdschap vervult.

De regen wordt minder. Krakend wordt de schedel van de muis tussen de kaken van de kat verpulverd. Als ze met haar tong haar bekje aflikt, vergunt mijnheer Hancock zichzelf weer enige hoop.

Twee

Vanwege de regen zullen zich waarschijnlijk niet veel vogels laten zien, maar toch is het mogelijk dat er zojuist een kraai onder de dakspanten van mijnheer Hancocks huis vandaan is gekropen, die nu zijn zwartbombazijnen verentooi schikt en met scheefgehouden kop en één dof en dreigend oog de omgeving verspiedt. Zodra deze kraai zijn vleugels spreidt, vangen ze de nog vochtige luchtstroom die van de straten beneden opstijgt, en de geur van hete teer, rivierslib en de ammoniakwalm van de looierij met zich meevoert. En als hij van de rand hipt en zich boven de daken van Union Street verheft, zal hij al snel bij de werven komen, bakermatten van schepen in wording, die zelfs in hun nog prille staat al boven de omringende gebouwen uit rijzen. Sommige schepen zijn gladgeschuurd en geteerd, en met wapperende wimpels en glanzend galjoenbeeld klaar om te water te worden gelaten; andere bestaan nog slechts uit ribben van maagdelijk hout met niets dan lucht ertussen en liggen in het droogdok; groot, bleek en naakt als walvis skeletten.

Zou deze kraai vanaf hier naar het noordwesten koersen, de bocht van de rivier volgen, en zonder enige onderbreking zes mijlen afleggen... is dat trouwens wel aannemelijk voor een kraai? Welke gewoontes heeft hij? Wat zijn de afmetingen van zijn territorium? Maar stel dat deze kraai dit zou doen, scherend door de lucht terwijl de wolken oplossen, dan zou hij bij de stad Londen komen, waar de beide rivieroevers zijn bebouwd met grote en kleine scheepswerven,

sommige rijzig en opgetrokken uit gele stenen, andere weinig meer dan een krakkemikkige verzameling zwarthouten planken.

De werven en bruggen houden het water binnen de perken, maar de storm heeft voor een onstuimige deining gezorgd. Schepen met witte zeilen komen slechts moeizaam vooruit, en de schippers hebben al hun stuurmanskunst en bravoure nodig om hun kleine vaartuigen weg van de oever te houden en de stroming de baas te blijven. Terwijl de zon zich schuchter laat zien, vliegt deze denkbeeldige kraai over het blinkende glas van de meloenkwekerijen in Southwark; over het tolgebouw, de getrapte toren van de St. Bride's en de drukke zevensprong van Seven Dials, om uiteindelijk in Soho te belanden. Alvorens hij neerdaalt in een goot in Dean Street, zal zijn schaduw vluchtig langs de eerste verdieping van een zeker huis strijken en het daglicht in een kamer wegnemen, waardoor het gezicht van Angelica Neal kortstondig in duisternis wordt gehuld.

Ze zit aan haar kaptafel, fris en geurig als een puddinkje met rozenwater, en doet zich tegoed aan een kom met fruit uit de broeikas, terwijl haar vriendin – mevrouw Eliza Frost – met een pincet een laatste geschroeide papillot uit haar haren verwijdert. Angelica, inmiddels weer ingesnoerd in haar korset met daarover losjes een peignoir, heeft nog een slaapkamerblos op haar wangen en haar blik wordt onweersstaanbaar getrokken naar haar glimlachende spiegelbeeld, alsof het hier het gelaat van een minnaar betreft. Een kanarie hipt en fluit in zijn kooi, flonkerende spiegels alom, en een kaptafel die bezaaid ligt met linten, oorhangers en kleine glazen flesjes. Om kaarsen uit te sparen wordt de tafel elke middag vanuit de donkere kleedkamer naar de zonnige salon gesjouwd. 'Maar dat zal binnenkort niet meer nodig zijn,' zegt Angelica, te midden van een wolk

opstuivend haarpoeder. ‘Zodra het seizoen begint zijn er weer meer gelegenheden waar ik me kan laten zien en zal ons leven heel wat draaglijker worden.’ Op de grond liggen verfrommelde papillotten, bedrukt met methodistische zedenpreken, omdat ze gescheurd zijn uit de stichtelijke traktaten die dagelijks onder de lichtekooien in Dean Street worden verspreid.

‘Hmpf,’ zegt mevrouw Frost, die een goudgele haarlok van haar vriendin hoog op het hoofd drapeert. Ze moet eerst de haarspelden tussen haar lippen vandaan halen voordat ze fatsoenlijk antwoord kan geven. ‘Ik hoop dat je gelijk hebt.’

Ze verblijven inmiddels veertien dagen in deze vertreken, waarvan de huur wordt voldaan met biljetten afkomstig van een stapel die door mevrouw Frost angstvallig wordt bewaakt maar desondanks zienderogen slinkt.

‘Je maakt je dus zorgen,’ zegt Angelica.

‘Het bevalt me niet. Het geld komt mondjesmaat binnen. Elke dag is het weer de vraag of...’

‘Dat is niet mijn schuld.’ Angelica zet grote ogen op. Haar chemise glijdt een stukje omlaag over haar boezem. Het valt Angelica inderdaad niet aan te rekenen: tot een maand geleden werd ze onderhouden door een hertog van middelbare leeftijd, iemand die haar in de watten legde gedurende de drie jaar dat ze samenleefden, maar die helaas is vergeten haar in zijn testament te bedenken.

‘Nu moet je weer genoeg nemen met elke man die zich aandient,’ zegt mevrouw Frost. Het zonlicht wordt bij vlagen weerkaatst op de achterkant van de borstel. Mevrouw Frost is lang en dun van postuur en de huid van haar frisgewassen gezicht is zo glad en strak als kalfsleer. Haar leeftijd valt moeilijk in te schatten, en wat haar inborst betreft lijkt ze enigszins op haar japon: stijfjes en gewoontjes, elke avond